

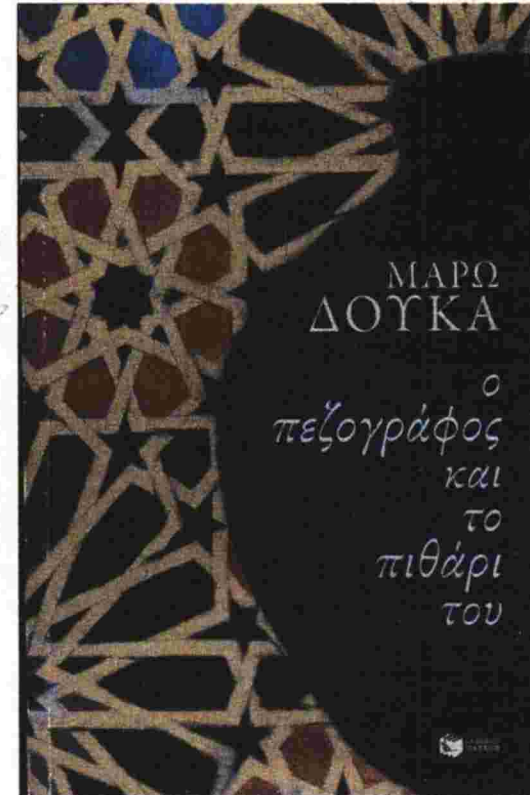
Πιθάρια και οδηγοί ανάγνωσης

Ξενοφών Μπρουτζάκης

Στο βιβλίο της με τίτλο «Ο πεζογράφος και το πιθάρι του», η εξέχουσα συγγραφέας μάς αποκαλύπτει μικρά προσωπικά μυστικά με μεγάλη – με την έννοια της σπουδαιότητας – σημασία για την ίδια και το έργο της. Πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα διαδικασία όπου η πεζογράφος μοιάζει να «μαρτυρά» – ίσως και μέσα από μια διεργασία εξομολόγησης – για πρόσωπα, έργα αλλά και γεγονότα που την προβλημάτισαν, τη διαμόρφωσαν και την καθόρισαν.

Τα κείμενα αυτά (που επανεκδίδονται έπειτα από μιαν εικοσαετία) κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά τον Μάιο του 1992 από τις εκδόσεις Καστανιώτη, στη σειρά «Σκέψη, Χρόνος και Δημιουργοί» που διηύθυνε ο Θανάσης Νιάρχος. Σύμφωνα με τα προλεγόμενα της συγγραφέως, γράφτηκαν έπειτα από... παροτρύνσεις που δέχτηκε από τρίτους με αφορμή τα λογοτεχνικά της διαβάσματα, την αγάπη της για κάποιον συγγραφέα, την επέτειο ενός θανάτου ή λόγω ενός ξεχωριστού συμβάντος. Ό,τι λοιπόν αναφέρεται σε αυτό το ανάγνωσμα, αποτελεί ένα σπάνιο κομμάτι από την προσωπική της αισθητική, αναγνωστική, πολιτική και κοινωνική συλλογή και μπορεί να θεωρηθεί μετά βεβαιότητας καθοριστικό στη διαμόρφωσή της ως συγγραφέως. Ένα ενδιαφέρον επίσης στοιχείο που προκύπτει, σχετίζεται με τον χρόνο γραφής των κείμενων (1981-1991) και τον χρόνο επανέκδοσής τους (2013), κι έχει να κάνει με τις πολιτικές τοποθετήσεις και τους προβληματισμούς της συγγραφέως για την Αριστερά, κυρίως όπως επανέρχονται σήμερα υπό το φως των σύγχρονων ιστορικών εξελίξεων.

Πάνω από όλα όμως, αυτά τα κείμενα, που γράφτηκαν με συγκεκριμένες αφορμές, επιβεβαιώνουν το μέγα χάρισμα της γοητευτικής αφήγησης, εκείνης που μπορεί να μετατρέπει μια τυπική συνάντηση – δίχως γενικότερο ενδιαφέρον – σε επεισόδιο αισθητικής απόλαυσης. Η γραφή της Μάρως Δούκα έχει το χάρισμα να συνδυάζει τη δωρική απλότητα με τη διεισδυτική και αποκαλυπτική εσωτερικότητα στην περιγραφή ενός προσώπου, ενός συναισθήματος, ενός γεγονότος, μίας ιδέας. Ο

Μάρω Δούκα
Ο πεζογράφος και το πιθάρι του
Εκδόσεις: Πατάκη
Σελ.: 142

κόσμος όπως ζωντανεύει μέσα από τη γραφή της είναι αιχμηρός – πονά στην αγωνία του για ομορφιά... Η συγγραφέας (δεν δυσκολεύεται κανείς να το διακρίνει) μέσα από τα έντονα προσωπικά αυτά κείμενα βασανίζεται από τα οράματά της, αυτά που της έχει φορτώσει η πολιτική και ιδεολογική της τοποθέτηση. Οι παρέες της, οι συγγραφείς που αγάπα και συναναστρέφεται, ο καημός της για έναν καλύτερο κόσμο βρίσκονται «Αριστερά» της. Εκεί πονά, εκεί μοχθεί, εκεί γίνεται κα-

λύτερη για τον εαυτό της και τους άλλους, όχι μέσα από τη σιωπή ή τη στράτευση που επιβάλλει τη σιωπή, αλλά μέσα από την αγωνία εκείνη του ανθρώπου που ξοδεύεται για την ομορφιά, για ένα όραμα πάνω και πέρα από ό,τι μπορεί να προσφέρει η πολιτική και οι αμφιβολίες που γεννά.

Αποκαλυπτική στις κρίσεις της για τους άλλους, με σαφείς αναφορές σε ό,τι τη «σάρκωσε» λογοτεχνικά αλλά και με αποστάσεις από τις μεγάλες ιδέες που κάποτε δεν επέτρεπαν αμφισβήτηση, στην ουσία αποκαλύπτει τον προσωπικό της «τρόπο» απέναντι σε ό,τι τη διαμόρφωσε ως συγγραφέα. Ενδιαφέρον ιδιαίτερο αποκτούν οι αναφορές εκείνες που άπτονται πολιτικών απογοητεύσεων - οραμάτων που απώλεσαν το περιεχόμενό τους αλλά και θανάτων αγαπημένων προσώπων που μεγέθυναν την απώλεια...

Ταυτόχρονα, ωστόσο, δίχως να είναι στις... προθέσεις των κείμενων, τίθεται με τον τρόπο του και το ζήτημα της ταύτισης του προσώπου του συγγραφέα με το έργο του. Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή του Ταχτσή. Προερχόμενη από την Αριστερά, η Δούκα δεν μοιάζει να συμμερίζεται το αίτημα εκείνο που θέλει να συνοδεύεται το «αποδεκτό» έργο και από ένα «αποδεκτό» πρόσωπο. Πράγμα που συνέβη ως τραγωδία στην περίπτωση του Ρίτσου, όπου το υποδειγματικό έργο του επιβαλλόταν να συνδυάζεται με μια υποδειγματική, αψεγάδιαστη και αγωνιστική προσωπική ζωή... Είναι εντυπωσιακό ότι τα κείμενα αυτά, που δεν γράφτηκαν με τη φιλοδοξία της μακροβιότητας, αλλά από την αναγκαιότητα μιας επικαιρικής – κάποια είναι νεκρολογίες για αγαπημένα πρόσωπα της συγγραφέως –, διαθέτουν το χάρισμα που μόνο η λογοτεχνία προσφέρει στους εκλεκτούς της κι έτσι αποκτούν μιαν ιδιόμορφη διαχρονικότητα δημιουργώντας ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο το παρελθόν συναντιέται με το παρόν εντυπωσιακά ταιριαστά – όχι κατ' ανάγκην σαν επανάληψη, αλλά σαν ένα είδος ανανεωμένου ενδιαφέροντος ή σαν μια διαδικασία επανεκτίμησης του παρόντος χρόνου.